

PLUNGĖS IR RIETAVO KRAĖTO MIESTELIAI IR KAIMAI, JŲ ŪVIESUOLIAI

Kunigo prelato P. Pūkio palikimas - trys pastatytos bažnyčios

Senųjų Pėmaiėiø Kalvarijos kapiniø viename tamsaus granito paminkle iðkaltas [raðàs: „ATA Prelatas Povilas Pukys - trijø bažnyėiø statytojas. Vieðpatie, man rūpėjo Tavo garbė, Tavo namø grobis.“ Ðioje vietoje baigėsi trijø bažnyėiø - Plungės, Stalgėnø ir Pakutuvėnø - statytojo Popieþiaus rūmø prelato Povilo Pūkio pėmiðkoji kelionė. 1913 metais pradėjæs tarnystė Dievui vikaru Plungėje dvasininko kelià 1964 metais baigė altarista Pėmaiėiø Kalvarijoje. Ið Kupiðkio kilæs aukðtaitis beveik visà savo kunigiðkàjà tarnystė atliko Pėmaitijoje, pamilo jos þmones ir statė õventoves ne tik Plungėje ir kaimuose, bet ir tikinėiøjø õirdyse, burdamas aplink save parapijø bendruomenes.

Prelatas P. Pukys gimė to - ir knygnėlis. 1883 metø gruodþio 3 die- Kalėdodamas po aplin- buvo grãpinta anksėiau caro nà Salamiesėio parapijos kinius kaimus klebonas P. valdþios konfiskuota buvusio Gvyakarø kaime. Mokėsi Pukys ásiklausė ir entuzias- dominikonø vienuolyno þemė rusiðkoje Kupiðkio pradþios tingai parėmė ūkininkø nuo ir kitas nekilnojamasias turtas. mokykloje, vėliau - privaėiai Stalgo iniciatyvà statyti savo Be parapijos turto valdymo, Liepojoje, Kauno „Saulės“ bažnyėià ir steigti naujà pa- P. Pukys ėia dar vadovavo ir kursuose. Nuo 1908 iki 1913 rapijà. Parapijos steigimui ir miestelio smulkaus kredito metø - Kauno Pėmaiėiø dva- bažnyėios statybai ūkininkas draugijai. Jo iniciatyva Pėmai- sinėje seminarijoje. Petras Stonys upradė 15 hek-ėiø Kalvarijoje buvo pradėtas

1913 metø geguþės 26 die-tarø þemės, up darbà meist- Kryþiaus kelio stoėiø remon- nà áðventintas á kunigus tar-rams sumokėjo, juos maitino tas, upsakyti ir bažnyėiai pa- nystė vikaru Plungėje pradėjoaplinkiniai gyventojai. Me- gaminti nauji varpai. nuo liepos 26 dienos. Jaunas dinės bažnyėios statybai va- 1927 metais buvo pakeista

kunigas per Pirmàjà pasaulinádovavo P. Pukys. Darbai ėjo Lietuvos bažnyėiø institutinė karà, parapijos klebonui pasi- sparėiai, Stalgėnø bažnyėia struktūra ir didþiulė Pėmaiėiø traukus á Rusijà, laikinai ėjo iðkilo per keletà mėnesiø ir vyskupija padalyta á Telðiø Plungės klebono pareigas ir buvo paðventinta 1918 metø ir Panevėþio vyskupijas bei savarankiðkai administravo spalio 3 dienà. Numatytoms Kauno arkivyskupijà. Telðiø parapijà. Ėia iðmoko þemai- iðkilmėms nesutrukdė nei vyskupu tapo Nepriklauso- tiðkø religiniø tradicijø, bend- tuo metu siautæs ispaniðkasis mybės akto signataras Jus- ravimo su gausia miesto þydø gripas. tinas Staugaitis, kuris greitai

^priiomene. Sunkiomis Nuo 1921-øjø pabaigos ávertino P. Pūkio vadybinius

-karo dienomis P. Pukys rūpi- ðeðetà metø P. Pukys buvo þe-gabumus.

nosì varguoliø maitinimu. Jo maiėiø Kalvarijos klebonas, 'Vyskupas atkreipė dėmesà. ir kitø õviesuoliø pastangomis per tuos metus baigė atstatyti kad Plungėje tikintieji mel-

Plungėje 1915 metais buvo gaisro sunaikintà Pėmaiėiø dþiasi medinėje bažnytėlėje, ákurta pradþios mokykla, po Kalvarijos bazilikà. Vykðant o planuotos pastatyti didelės

neoromantiðkojo stiliaus mū- rinės bažnyėios, kurios pama- tai buvo iðþilti XX amþiaus pradþioje, reikalai, mirus statybos fundatoriui kuni- gaikðėiui Mykolui Oginskiui, nejudà. Vyskupas J. Staugaitis 1927 metø spalà nusprendė á Plungė klebonauti perkelti P. Pūkà, kuris þmonėms jau buvo gerai paþastamas.

Nepaprastai organizuotas ir ūkiðkas klebonas ėmėsi modernizuoti parapijos ið kunigaikðtienės M. Ogins- kienės nupirktà plytinė ir jam vyskupo patikėtà misijà ágyvendino per penkerius metus - 1933 metø rugsėjo 24 dienà naujoj i Plungės baž- nyėia buvo konsekruota Sv. Jono Krikðtytojo titulu.

Reikia ávertinti tai, kad Plungės bažnyėia buvo staty- ta itin sudėtingu laikotarpiu, kai 1930 metais Plungė nu- siaubė didþiulis gaisras.

Pastaėius bažnyėià, at- staėius nudegusià miesto dalà, ketvirtojo deðimtmeėio pabaigoje ðalia maldos namø buvo pastatyta ir erdvi parapijos salė. (Ta pati, kuri nudegė prieš kelerius metus ir ðiuo metu yra atstatoma kito aktyvaus Plungės para- pijos klebono.)

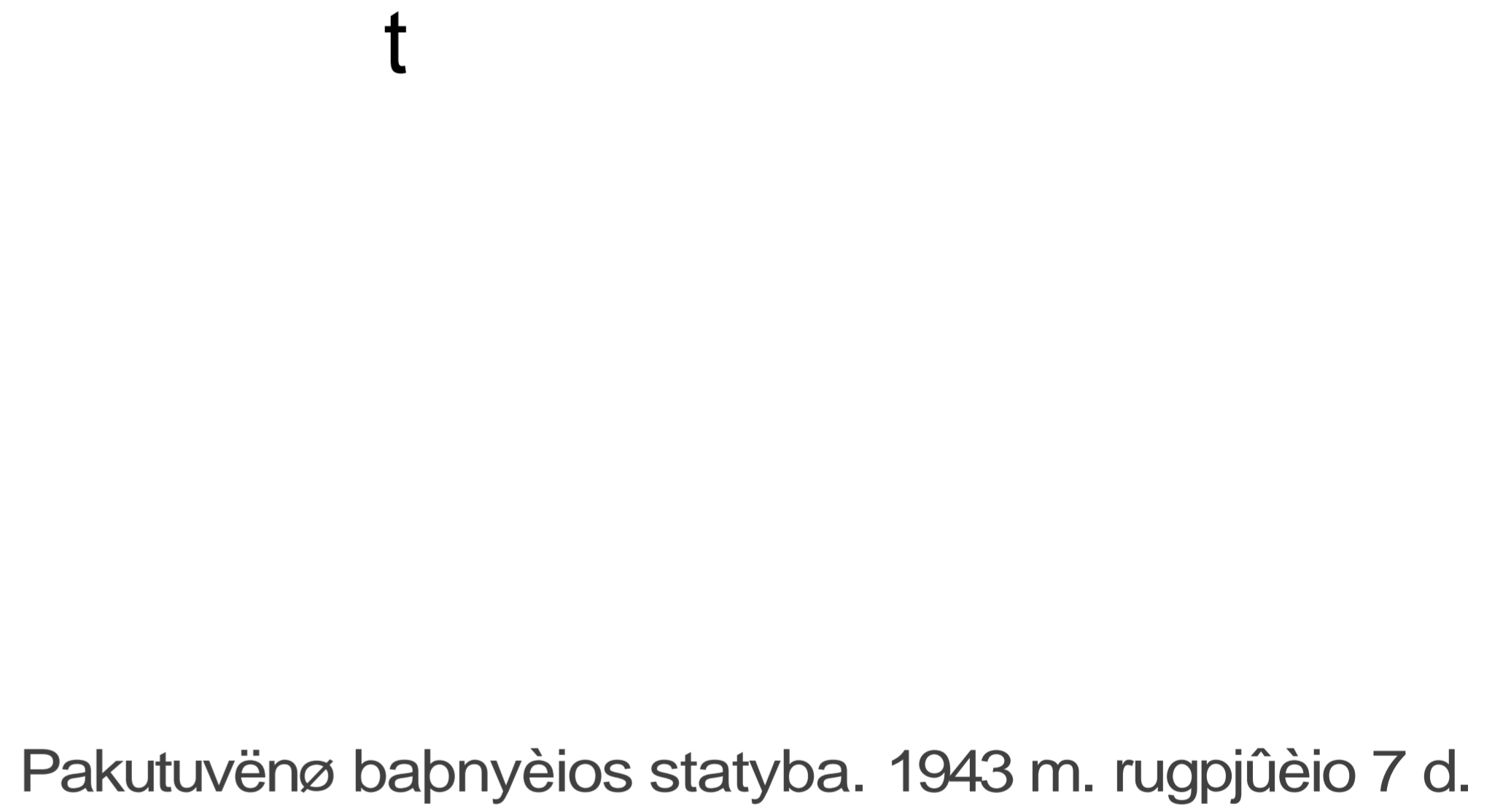
Popieþius Pijus XII 1940 metø vasario 29 dienà P. Pū- kiui suteikė Ðventojo Tėvo rūmø prelato titulà. Sis titulas buvo skiriamas tik up ypatingus nuopelnus.

Netrukus prasidėjo tautø ir þmoniø likimus sujaukæs Antrasis pasaulinis karas. Vietiniø pripraðytas P. Pukys 1941-1943 metais pastatė treijà savo bažnyėià Paku- tuvėnuose.

Po karo prasidėjus sovietø represijoms, P. Pukys buvo suimtas ir apkaltintas, kad uokieėiø okupacijos me- tais neva priklausæs teismui, skyrusiam bausmes sovietø aktyvistams. Nors dvasinin- kas kategoriðkai neigė jam metamus kaltinimus, be jokio teismo 1945 metø spalà buvo iðveþtas á Vorkutos lagerà. Septyneriais metais lage- rio já nuteisė tik kitø metø pabaigoje. Tai greiėiausiai patvirtina, kad ir patys bau- dėjai abejojo prelatui mestø kaltinimø pagrãstumu.

Neþmoniðkos kalinimo sàlygos palauþė P. Pūkio sveikatà. Po medicinos kom- isijos iðvadø 1952 metais jis buvo perkeltas á specialius invalidø namus Mordovijoje. 1955 metais jam buvo leista grãpti á gimtinė.

Iki Antrojo pasaulinio karo pabaigos kunigas prela- tas P. Pukys radė dienoraðtà Ðie dvasininko prisiminimai sugulė á 2010 metais Plun- giðkiø draugijos iniciatyva, koncerno „Achemos grupė“ lėðomis iðleistà istorinėmis

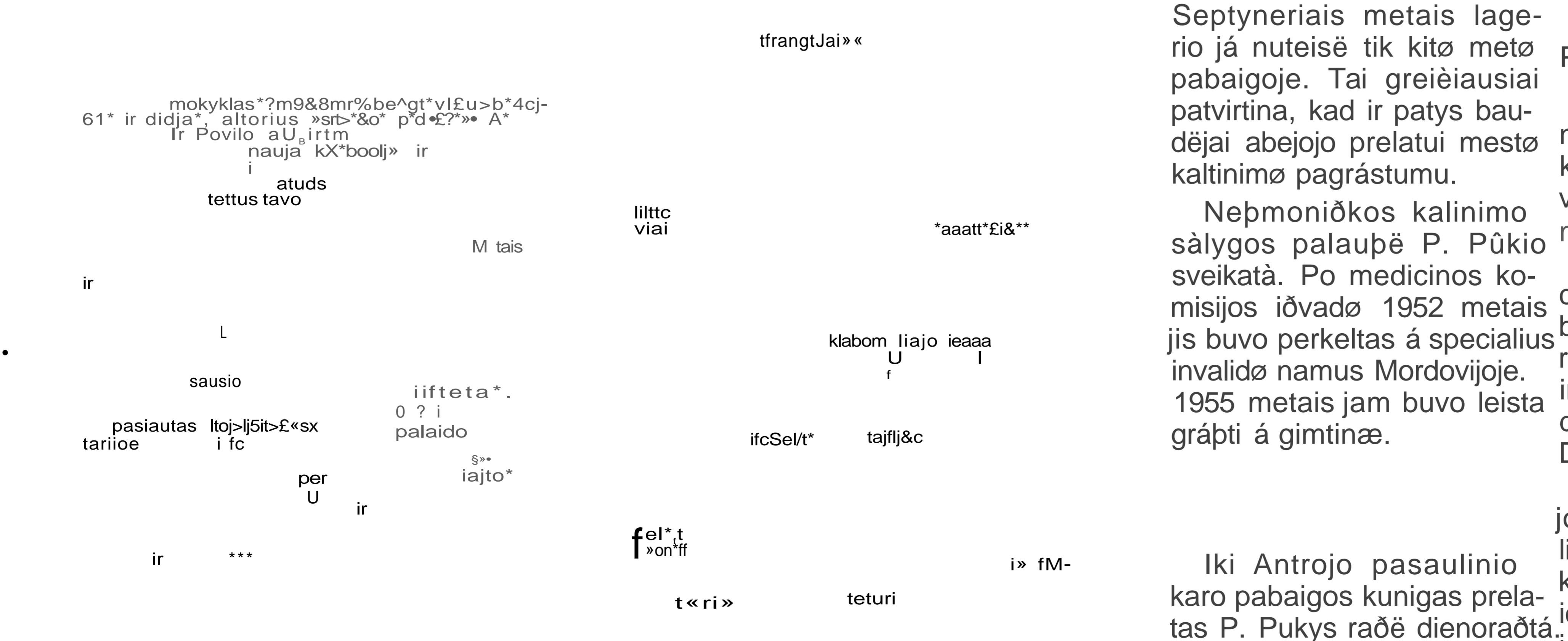

Pakutuvėnø bažnyėios statyba. 1943 m. rugpjūėio 7 d.

Prie Pakutuvėnø klebonijos po bažnyėios pamatø paðventinimo 1942 m. pavasarà. Stov- ið kairės: Vladas Stropus, Izidorius Rupeika, neþinomas, Rūtė (ið Karklėnø), E. Burkanas (bažnyėios darbø vykdytojas), Petras Grigalauskas, Petras Gagilas (Kartenos virðaitis), kun. P. Þvirblis (Kartenos klebonas).

Sėdi ið kairės: Kulø klebonas, Regina Gagilaitė, Rupeikienė, Jaruslava Stropienė, kun. J. Olðauskis, prel. R. Pukys, Stanislava Gagilienė, V. Ivinskis (istoriko Z. Ivinskio brolis), Stanislava Stropienė, Justinas Stropus.

Sėdi ant þemės ið kairės: Pulcherija Olðauskaitė, Drakðienė, du neþinomi, Marijona Grigalauskienė.

Pakutuvėnø bažnyėia. 2010 m.

nuotraukomis iliustruotà knygà „Kunigo prelato Po- vilo Pūkio gyvenimo prisi- minimai“.

Plungiðkiø draugijos vi- ceprezidentė Genovaitė Þio- bakienė sakė, kad P. Pūkio rankraðtà, iðsaugotà per karus ir tremtis, parapijieėiai per- davė á Plungėj e klebonavusio Donato Stulpino rankas.

Rūpinantis Plungės istori- jos, kultūros paveldo ir iðki- liø asmenybìø, dariusìø ataka kraðto gyvenimui, atminimo iðsaugojimu, buvo nuspræsta iðleisti prelato P. Pūkio atsi- minimus, kad jø skaitytojai turėtø unikalià galimybė pa- þvelgti á to laikotarpio gyven- nimà dvasininko akimis.

Parengta pagal knygà „Ku- nigo prelato Povilo Pūkio gyvenimoprisionimai“ ir humanitariniø mokslø daktà- ro Arūno Streikaus publi- kacijà „Kun. Povilo Pūkio atsiminimai - vienos kunigø kartosautoportretas“

SPAUDOS, RADIO IR TELEVIZIJOS RĖMIMO FONDAS

Projektas „Plungės ir Rietavo kraðto miesteliai ir kaimai, jø õviesuoliai

Prelatas P. Pukys beveik nieko neparaðė apie skaudþiàjà gyvenimo dalà - nelaisvės metus kalėjimuose ir lageriuose.